

סימן צה סעיף ג – שיעור 2

הדחת כלי חלבי לתוך כלי בשרי ב"י ונקיים בכ"ר

סימן צה סעיף ג: קערות של בשר שהודחו ביורה חולבת בחמין שהיד סולדת בהן, אפילו שניהם בני יומן, מותר, משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם דהתירא. והוא שיאמר ברי לי שלא היה שום שומן דבוק בהן. ואם היה שומן דבוק בהן, צריך שיהא במים ס' כנגד ממשות שומן שעל פי הקערה.

מין פסק להקל כרמב"ן והרא"ש הרמ"א פסק להחמיר כדעת תוס' והר"ן סה"ת ועוד. להלכה כמובן האשכנזים כרמ"א והספרדים כמרן (חיד"א, זב"צ)

סימן צה סעיף ג: ... הגה: ויש אוסרים אפילו אין שומן דבוק בהן, אלא א"כ אחד מן הכלים אינן בני יומן מבליעת כלי ראשון, ואז כל הכלים מותרים והמים נוהגין בהן איסור לכתחלה. אבל אם שניהם בני יומן, והדיח אותן ביחד בכלי ראשון, הכל אסור. והכי נוהגין, ואין לשנות ...

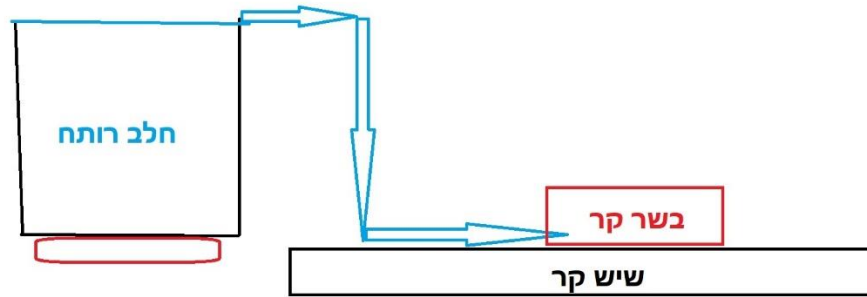
ז"צ כט: ואנו אין לנו אלא ס' מרן ז"ל, ואפי' שניהם ב"י הוי נ"ט בנ"ט דהתירא ומותר. אבל מ"מ המחמיר תע"ב שהאוסרים הם רבים ... וכ"כ רבינו חיד"א בשיו"ב אוה ג משם הרב בית יאודה ז"ל דהמנהג כמרן ז"ל, מ"מ הנזהר בזה תעב"ט.

הדיח סכו"ם בשרי וחלבי נקיים יחד בכלי ראשון. מה הדין לרמ"א?

דרכי משה ה: ... עוד כתב בארוך (דין טו) דאין חילוק בין הדיח קערות עם קערות או כפות עם כפות, ולא אמרינן דכפות אין תשמישן אלא בכלי שני ולא בלעי, דחיישינן דילמא השתמש עלייהו בכלי ראשון, וכן מה שקורין בל"א טעלר עכ"ל. ומיהו נ"ל שאם ברי לו שלא השתמש עם הכלי תוך מעת לעת אלא בכלי שני דאינו אוסר כנ"ל והוא פשוט.

ש"ך יג: מבליעת כלי ראשון. וכתב האו"ה דאין חילוק בין הדיח קערות עם קערות או כפות עם כפות או טעלי"ר עם טעלי"ר, ולא אמרינן דמה שתשמישו בכלי שני אינו אוסר עכ"ל. ונ"ל דדוקא מן הסתם דחיישינן שמא השתמש בכף או בטעלי"ר בכלי ראשון, וכמו שחיישינן בכה"ג לענין הגעלת כלים וצריכין כולם הגעלה בכלי ראשון, אבל אם ברי לו שלא נשתמש בכף או בטעלי"ר רק בכלי שני תוך מע"ל ודאי אינו אוסר בדיעבד, והכי נהוג עכ"ל ת"ח שם דין י"ג, והב"ח השיג על דברי הרב אלו ע"ש. אף כי דבריו נראין מ"מ נראה שגם הוא מסכים שאם ברי לו שלא נשתמש בכף או בטעלי"ר בכלי ראשון או בעירו מע"ל, אינו אוסר בדיעבד והוא פשוט. וכ"פ הפר"ח טו.

הדחת כלים בשריים וחלביים יחד באותו כיור
אם עירה מים רותחים שאינן של בשר ולא של חלב על כלים של בשר ושל חלב ביחד

דרכי משה ה' : ... ועוד כתב בהגהות **שערי דורא** (ס"ק ח) דאם עירה על קערות של בשר ושל חלב נאסרו, דאנן סבירא לן עירווי ככלי ראשון. אמנם **באיסור והיתר הארוך** כלל ל"ד (דין יח) כתב דאף על ידי עירווי שרי, דודאי עירווי ככלי שני אלא שאנו מחמירין בו להחשיבו ככלי ראשון, ודוקא כדי קליפה כדין תתאה גבר ודוקא קילוח הראשון שיורד מן כלי ראשון, אבל לאחר שהוריקו על הכלי לומר שפליטת אותם המים יוצא מכלי אחד ויבליע בכלי אחר זה לא אמרינן, דמיד שנחו המים על הכלי הוי כלי שני ושוב אין מבליע ולא מפליט ואין להחמיר אלא בדבר שנהגו עלמא איסור, ולכן אפילו כל הכלים מלוכלכים **בכהאי גוונא שרי עכ"ל** : ...

סימן צה סעיף ג : ... הגה : ... אבל אם עירה מים רותחים שאינן של בשר ולא של חלב על כלים של בשר ושל חלב ביחד, ואפילו שומן דבוק בהם, הכל שרי, דאין עירווי ככלי ראשון ממש שיעשה שהכלים שמערה עליהם, יבלעו זה מזה ...

ש"ך כ : דאין עירווי ככלי א' ממש כו'.
קשה לי, דהא משמע מדברי הרב
בהג"ה סי' ס"ח ס"י דעירווי מבשל כדי

קליפה, וכ"כ בת"ח כלל ל"ג ד"ב. וצ"ל דס"ל להרב דנהי דמבשל כ"כ שהתרנגולת מפליט ומבליע, מ"מ הכלי שהוא קשה אינו בולע, דאינו מפליט ומבליע כאחת בכלי שהוא קשה. אכן לענין דינא נראה כמ"ש בהגהת ש"ד סי' נ"ז בשם מהר"ש דנאסרו דכיון דק"ל דעירווי מבשל, וכמו שיתבאר בסי' ק"ה ס"ק ד', א"כ חשיב כבישול ממש ומבליע אפילו בכלי ... ואו"ה דהתיר אפילו שומן דבוק בהן היינו משום דאזיל לטעמיה דס"ל דעירווי אינו מבשל ולא מפליט ומבליע אפי' כדי קליפה, אלא בולע כדי קליפה קודם שמצננו וכמבואר בדבריו להדיא, אבל למאי דק"ל דעירווי מבשל כדי קליפה נראה כמו שכתבתי. מיהו **היכא דהם נקיים** ודאי יש להתיר מטעם נותן טעם בר נותן טעם וכדמשמע מדברי מהרש"ל ...

ז"צ לד : בהגה אבל אם עירה מים רותחין וכו' על כלים של ב"וח ביחד ואפי' שומן דבוק בהם הכל שרי וכו'. דין זה צ"ע, ועל כן אין לסמוך על דין זה. אלא י"א דכל ששומן דבוק בהם נאסרו הכלים כד"ק, ואף אם כלים של ב"וח שאי מהם נקי ואי מלוכלך, הכלי שהוא נקי אסור וגם הכלי שאינו נקי נאסר, וזהו דוקא בהפסד מועט אבל בהפ"מ יש להקל, ש"ך סק"ך חו"ד חי סק"יט. וי"א דהכל אסור אפי' בהפ"מ, פר"ח סק"יז כרתי סק"יא שפ"ד סק"ך. ויש להחמיר כס' אחרונה.

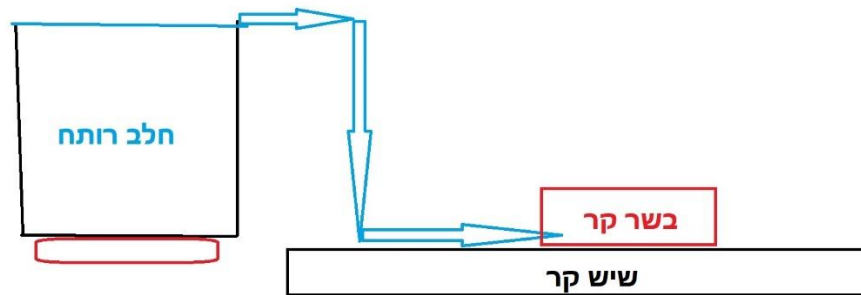
סימן צה סעיף ג: ... הגה: ... ודוקא שהודחו ביחד ובכלי ראשון, אבל אם הודחו זה אחר זה, או בכלי שני אפילו ביחד, הכל שרי ...

ט"ז יא : אבל אם הודחו זה אחר זה. אפילו בכלי ראשון דזהו הוי נ"ט בר נ"ט כיון שלא נתערבו הטעמים.

בזה אחר זה מדובר בנקיים כפי שכותב הט"ז משום נט בר נט.

ט"ז יב : או בכלי שני כו' הכל שרי. פירוש אפילו אם היו מלוכלכות כמ"ש אח"כ גבי עירוי, וכל שכן הוא דהא עירווי חמור מכלי שני לדין. ומהרש"ל בפ' כל הבשר סי' ס"ד חולק על זה וכתב דאם היה שם לכלוך מבשר וחלב אסור אפילו בכלי שני, דיש לחוש דהלכלוך יתמחה בתוך המים ויהיו נחשבים כגוף האיסור ... ע"כ דבריו. ולע"ד נראה להכריע בזה למעשה דבעירווי יש לאסור שניהם אם היה שם שיורי מאכל משניהם, ואם האי מלוכלך והבי נקי אזי נאסר הנקי, אבל בכלי שני אין אוסר שיורי מאכל כיון דקיי"ל כלי שני אפי' היד סולדת בו לא מבליע ולא מפליט כמ"ש בת"ח כלל נ"ז ...

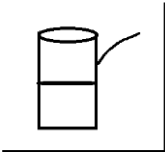
הדחת כלים בשריים וחלביים לא נקיים בזה אחר זה באותו כיון צב, ז: חלב שנשפך מכלי ראשון

קילוח מכלי ראשון

תרומת הדשן סימן קפ"א: קדרה מלאה חלב רותח שפותה אצל האש על הכירה, ומחמת הרתיחה יצא חלב למעלה מאוגני הכלי, והיה נזחל ונמשך בקילוח בלי הפסק דרך דופני הקדרה על גבי הכירה, עד שהגיע אצל בשר שהיה ג"כ על גבי הכירה, יראה דאם היד סולדת בחלב במקום שנגע בבשר חשיבי כהאי גוונא עירו מכלי ראשון ונאסר הבשר.

ב"י סימן צא: כתוב בתרומת הדשן סימן קפ"א ... ונראה דעל כרחך הבשר היה צונן, דאל"כ למה הוצרך לומר שחלב חשיב עירו מכלי ראשון, הא אפילו היה צונן גמור הוה אסר לבשל משום דהוה צונן לתוך חם, וכיון שכן על כרחך צריכין לומר דנאסר הבשר, לא ליאסר הכל קאמר אלא **דוקא כדי קליפה**, דהא חם לתוך צונן אינו אוסר אלא כדי קליפה.

דרכי משה ז: ... ועוד נ"ל דדוקא בכהאי גוונא מחשיב ככלי שני אבל אם נשאר הקדרה ג"כ אצל האש או בלא אש רק שהיה שם בשעה שנשפך הרוטב אסור דהוי כעירו כמ"ש בתרומת הדשן... וכתב בית יוסף סימן צ"א ונראה ...

סימן צב סעיף ז: הגה: ... וקלוח מן הקדירה רותחת שהלך אל קדירה צוננת, אם נפסק הקלוח מן הקדירה הרותחת קודם שהגיע אל הצונן, הוי נמי ככלי שני (כך משמע בשערים מתשובת מוהר"ם). ואם לא נפסק, הוי כעירו והקדירה הצוננת נאסרה, אם היד סולדת בקלוח הנוגע בקדירה, והתבשיל שבתוכה שרי, דאין עירו אוסר רק כדי קליפה. אבל אם הקדירה היא חמה, והוא כלי ראשון, וכ"ש עומד אצל האש, אפילו הקלוח הוא צונן, הכל אסור, דתתאי גבר, והוי כצונן לתוך חם דכולו אסור, כמו שנתבאר לעיל סימן צ"א.

ש"ך לד: הוי כעירו. כלומר דלא אמרינן שנתקרה כיון שנזחל על גב הכירה, והכי איתא בתרומת הדשן שם, מיהו היינו דוקא כשהיד סולדת בו והכי איתא בתרומת הדשן שם, ופשוט הוא.

ש"ך לה: דאין ערוי אוסר רק כדי קליפה, ולכן אפילו יש בקדרה תבשיל דשייך ביה קליפה אין צריך לקולפו, דהקדרה הוי כמו קליפה וכ"כ מהרש"ל שם.

כה"ח פז: בהגה. דאין עירו אוסר רק כד"ק. וא"כ מ"ש והקדרה הצוננת נאסרה וכו' היינו בכד"ק. וא"כ אם בשל בה בתוך מעלי"ע קודם הגעלה בדיעבד בהפ"מ יש להכשיר, כמ"ש לעיל סי' צ"א או' כ"ע יעו"ש.

✓ **סיכום**

בקילוח חלב מקדירה רותחת שהלך אל קדירה בשרי צוננת:

אם נפסק הקילוח קודם שהגיע אל הקדירה, הוי כלי שני, והכל מותר.
אם לא נפסקה הקילוח, הוי כעירו מכלי ראשון שאוסר רק כדי קליפה:

- אם היד סולדת בקילוח, הקדירה אסורה והתבשיל מותר,
- אם אין היד סולדת, הכל מותר.

אם הקדירה בשרי חמה והוא כלי ראשון, וכ"ש עומד אצל האש, אפי' הקילוח הוא צונן הכל אסור, דתתאה גבר והוי כצונן לתוך חם דכולו אסור.

סימן צה סעיף ג: ההלכה לפי הרמ"א

פמ"ג מקשה סתירה בין הרמ"א בסימן צב ז שעירווי מכ"ר שנזחל דינו כעירווי מכ"ר כדעת התרומת הדשן, וכאן הוא מחשיב אותו ככ"ש כדעת האיסור והיתר. היה מקום לישוב ששם מדובר שהסיר חלב נמצא על האש וגולש כשהכל מחובר לסיר שעל האש. אבל כאן מדובר שהכ"ר של מים שנשפך אינו על האש ולכן יש להחשיב ככ"ש. אבל הפמ"ג דוחה כי מדברי הרמ"א שם לא משמע שיש חילוק בין עומד על האש או לא. לכן למסקנה נשאר בצ"ע על הרמ"א. ולהלכה הוא פוסק שעירווי מכ"ר שנזחל דינו כעירווי מכ"ר ולא ככ"ש כמו שכתב הרמ"א כאן.

החוות דעת מישוב את הרמ"א: שעירווי מכ"ר שנזחל יש בו כוח להפליט את עצמו אבל אין לו כוח להפליט ולהבליע. ולכן בסימן צב, ז מדובר שהחלב זוחל מהכ"ר לכיון הקדרת בשר ודי שם שהחלב יבליע כדי לאסור את הקדרה ואינו צריך להפליט וגם להבליע משא"כ כאן שהמים החמים שנשפכים מכ"ר על השאריות בשר צריכות להפליט הטעם מהבשר וגם להבליע אותו לכלי אחר או לממשות גבינה הדבוקה לכלים החלביים, וזה אין בו כוח לעשות שניהם.

דין כיור אחד: זה עירווי שנזחל.

מה שיכול לקרוא במקרה החמור ביותר? שהיתה חתיכת בשר על הכיור נשפך מים חמים עליו מהברז והבליע לתוך הכיור בנקודה ששם היה הבשר כ"ק של טעם בשר (לפי הדעות המחמירות). ובאותו יום גם היתה חתיכת גבינה שנפלה בדיוק באותו מקום ונבלע כ"ק ובאותה נקודה נהיה חנין. עכשיו צריך שבאותו יום שנאסר היה שם כלי ונפל מים חמים באותה נקודה של הכיור שנאסרה והמים זחלו לכלי. לדעת החוות דעת שמישב את הרמ"א ולכן עדיף לקבל את דעתו, מלקבל את הט"ז שאומר שיש סתירה ברמ"א. לכן עירווי שנזחל מפליט מהכיור הטעם החנין אבל אינו מבליע בכלי. ולכן מעיקר הדין מותר להדיח כלים בשריים לנקות את הכיור מהממשות ולהדיח מיד אח"כ כלים חלביים. כך כותב האגרות משה **שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן מב.**

שו"ת מנחת יצחק חלק ב סימן ק: לדעתו קשה לסמוך על החוות דעת ויש לחוש לפמ"ג ולכן עדיף לשים רשת אחת לכלים בשריים ואחת לכלים חלביים. כך שזה מהווה חריץ בין הכיור לבין הכלים ויש כבר כ"ק בין הכיור שאולי נאסר ע"י בשר כ"ק והרשת היא הכ"ק ולא תאסור את הכלים.

הנה בודאי ראוי לכל מדקדק במעשיו, שיהי' לו שני מזחילות לבשר ולחלב, לכל או"א בפ"ע, אולם למי שא"א לו, צריך להזהר שלא להדיח הכלים במזחילה עצמה, רק בכלי גדול להדחה מיוחדת לבשר בפ"ע ולחלב בפ"ע, ואותה הכלי הגדולה לא יניח על המזחילה רק ע"י הפסק דף או דבר אחר, וינקה היטב המזחילה בין הדחת כלים של מין א' לחבירו, ויהדר שהמים החמין היוצאי' מהברזא יזחלו ישר להכלי

הגדולה, ואז אף אם אח"כ ימצא פעם שכשאר יתמלא הכלי יזחלו לחוץ, ויתאספו המים מתחתיה מחמת שתהיי נקב ההוצאה שבתחתית המזחילה סתום לית לן בה, אבל לכתחילה ידקדק שהנקב שתחתיתו יהי פתוח, שלא יתאספו המים מתחתית הכלי, וגם מהנכון שיגעיל המזחילה ע"י עירוי מהמים החמין היוצאים מהברזא, בין הדחת מין לחבירו, וטעמי ונמוקי כדלהלן.